

Doğu Anadolu Gerçeği-2

“Türkiye’de Şark Meselesi ve Alınacak Tedbirler”

(Çeşitli Âmiller Açısından Bir Tahlil)

S. Ahmet ARVASÎ

“Türkiye’de Şark Meselesi ve Alınacak Tedbirler”

Yazar:

S. Ahmet Arvasî

Yayın Yönetmeni:

Oğuzhan Cengiz

Editör:

Mustafa Erdem Kafkaslıoğlu

Kapak Tasarımı

Hüseyin Özkan

Mizanpaj

Adem Şenel

Baskı / Cilt

Lord Matbaacılık ve Kağıtçılık

0212 674 93 54

İstanbul - 2009

Kitabın Uluslararası Seri Numarası

(ISBN): 978-605-4200-46-7

TC Kültür Bakanlığı Sertifika Numarası: 12460

© Bu kitabın yayın hakkı, yazarıyla yapılan sözleşme gereği Bilgeoguz Yayınları'na aittir. Kaynak gösterilmeden kitaptan alıntı yapılamaz. Yayınevinin yazılı izni olmadan radyo ve televizyona uyarlamaz. Oyun, CD ya da manyetik bant haline getirilemez, fotokopi ya da herhangi bir yöntemle çoğaltılamaz.

BİLGEOĞUZ®

İrtibat: Alemdar Mahallesi Molla Fenari Sokak 41/A

Cağaloğlu / İSTANBUL

Tel: 0212 527 33 65 - 66 Faks: 0212 527 33 64

e-mail: bilgi@bilgeoguz.com.tr

Doğu Anadolu Gerçeği-2

“Türkiye’de Şark Meselesi ve Alınacak Tedbirler”

(Çeşitli Âmiller Açısından Bir Tahlil)

S. Ahmet ARVASÎ

İÇİNDEKİLER

Takdim.....	7
Giriş	9
Usûl	11
Umumî Plan	13
Birinci Bölüm	15

İkinci Bölüm

ÇEŞİTLİ ÂMİLLER AÇISINDAN TEDBİRLER.....	19
--	----

İKİNCİ BÖLÜM

ÇEŞİTLİ ÂMİLLER AÇISINDAN ÇARELER	21
1. Tarihî bütünleşme çareleri.....	23
2. Harsî (kültürel) bütünleşme çareleri	27
3. İçtimai bütünleşme çareleri	37
4. Coğrafî âmiller açısından bütünleşme çareleri	45
5. İktisadî âmiller açısından bütünleşme çareleri.....	47
6. Ruhî (psikolojik) bütünleşme çareleri	51
7. İdarî bütünleşme çareleri ve iç siyaset	55
8. Milletlerarası çatışmalar karşısında siyasî bütünleşme çareleri	59
NETİCE	63
Kaynaklar	64

Takdim

Çağımızın önemli ilim, ahlak ve fazilet insanlarından biri Seyit Ahmet Arvasi'dir. Çünkü Arvasi hoca, insanlığın ideolojik batıklıklar içerisinde çırpındığı bir dönemde, kendini yetiştirerek insanları, özellikle de Ülkücü gençleri aydınlatma yolunda durmadan çalışmış, fikir üretmiş, hep onların saadetleri için çırpınıp durmuştur. Arvasi hoca, fikir ve düşünce hayatının çeşitli uçurumlarında kol gezen ve okumayı seven gençlere el uzatarak, adeta onların koruyucu meleği olmuş, onların yerine fırtınaları göğüslemiş ve muhtemel sarsıntılara karşı daima tetikte beklemiştir.

Her hamle ve hareket adamı gibi Arvasi hocanın perspektifinde, her şeyden evvel, Allah(cc)'ın hoşnutluğu olmuş, bunu gerçekleştirmek içinde Resullullah (sav)'ı örnek alan bir hayat yaşamaya çalışmıştır. Bu anlamda Arvasi hoca, hem tebliğ hem de temsil keyfiyetini kendisine yakışır şekilde sergilemiştir. *"Ben, İslâm iman ve ahlakına göre yaşamayı en büyük saadet bilen, büyük Türk milletini iki cihanda aziz ve mesut görmek isteyen ve böylece İslamiyeti gaye edinen Türk milliyetçiliği şuuruna sahibim."*

Yaşantı itibariyle Peygamberimize(sav) bağlı bir hayat süren Arvasî hocanın en önemli yönlerinden biri de, yaşadığını yazan, yazdığını yaşayan, inandığını söyleyen, söylediğine inanan ve savunduğu fikirleri her zaman ve zeminde savunmasını bilen biri olmasıdır. Bu manada ona tarihimizin içinden günümüze miras kalmış bir örnek Alp-Eren, bir peygamber aşığı ve mirasçısı saymak asla mübalağa olmaz.

Arvasi hocanın kaleme aldığı eserlerini incelediğimizde bütün gayretinin imanlı bir gençlik yetişmesi olduğunu görürüz. Bunun için çırpınmış, bunun için kafa yormuş ve aramızdan ayrılan kadar da bu istikametini asla bozmamıştır. Bu hususta başkaları ikballer peşinde koşarken Arvasî hoca gözünü “Büyük ideale” dikmiş, bunun gerçekleşmesi için çaba sarf etmiştir. Arvasî hocayı yakından tanıyanlar bu çabanın asla normal bir çaba olmadığını da müşahede etmişlerdir.

Arvasî Hocanın milliyetçilik anlayışı asla kana, ırka, soya dayanmaz. Arvasî Hoca “Kültürel milliyetçilik” adını verdiği bir milliyetçilik anlayışını savunmuş ve bunu bir eserinde şöyle ifade etmiştir: *“Milliyetçilik bir milletin kendini ekonomik, kültürel, sosyal ve politik yönden güçlendirmesi, başka millet ve gruplara sömürtmeme çabasıdır. Bu bakımdan milliyetçilik meşru bir hak ve şuurdur.”*, *“Milliyetçilerin ıstıraba ve çileye duçar olduğu dönemler, devlet ve millet düşmanlarına felaket, dostlarına ise saadet getirmeye vesile olmuştur.”*

Türk insanının her zamandan daha çok bugün Arvasî hocanın eserlerine ihtiyacı vardır. Kendini muhafaza etmek ve gayeden sapsamak istemiyorsa, çölde kalan insanın suya duyduğu hasret kadar bu eserlere de ihtiyacı olduğunu bilmelidir. Çünkü bu eserler okuyanları gerçek ve tek çıkar yol olan Allah’a(cc) ve Resulü’ne çağırmaktadır.

İstifade edebilenlere ne mutlu...

Bilgeoğuz Yayınları
Oğuzhan Cengiz

Giriş

Kitabımızın adı ele alacağımız konuyu kısaca özetlemektedir: “Türkiye’imizde Şark Meselesi”. Yine kitabımızın kapağında parantez içinde ifade edildiği gibi, konu çeşitli âmiller açısından bir tahlile ve değerlendirmeye tabi tutulacak ve mümkün olan hâl çareleri üzerinde durulacaktır.

Kitabımız, “Giriş” kısmından ayrı olarak “İki bölüm” hâlinde olacak, “Birinci Bölüm”de “Şark Meselesine Vücut Veren Menfî Âmiller” belirtilecek, “İkinci Bölüm”de “Çeşitli Âmiller Açısından Tedbirler” verilmeye çalışılacaktır.

Esefle belirtelim ki, bugün ülkemizde bir “Şark Meselesi” vardır. Hatta bu mesele, gittikçe vahim boyutlar kazanarak “Kürtlük Meselesine” vardırılmış bulunmaktadır. Yani mesele ciddîdir.

Usûl:

Yani nasıl çalışacağız? Biz bu kitabımızda “meseleyi” (problemi) bir antropolog, bir etnolog, bir tarihçi ve bir dilci gibi değil, bir “eğitimci” ve “eğitim sosyoloğu” olarak inceleyecek, mümkün olan hâl çarelerini göstermeye çalışacağız.

Konu ile ilgili ilim adamlarının araştırma ve tesbitlerinden yararlanmakla birlikte; biz, meseleye daha değişik bir açıdan yaklaşarak Doğu ve Güney-Doğu Türkü'nün nasıl bir tarihî, içtimaî, harsî, coğrafî, iktisadî, ruhî, idarî ve siyasî labirent içinde bulunduğunu, emperyalist güçlerin ve çevrelerin bu durumu nasıl istismar ettiklerini ve istismarlar karşısında bizim, millet ve devlet olarak alabileceğimiz tedbirleri ortaya koymaya çalışacağız.

Usûlümüz bu...

Umumî Plan:

Umumî planımızda şöyle: Konuya geçmende önce, meseleyi Umumî hatları ile belirterek ve sonra her biri hakkında gerekli açıklamalara girişeceğiz. Bu noktada, meselenin ana hatlarını şöylece tablolayabiliriz:

Birinci Bölüm

ŞARK MESELESİ'ne Vücut Veren Menfî Âmilller:

1. *Tarihî Âmilller:* Yerli ve yabancı ilim, fikir ve siyaset kadrolarının ciddî ve gayri ciddî tarih yorumları ve “Kürtleri Menşei” meselesi.
2. *Harsî Âmilller (kültür faktörü):* Doğu ve Doğu-Güney Anadolu’nda konuşulan diller ve farklı inançlar meselesinin kısa bir tahlili ve millî kültüre yabancılaşma vetiresi.
3. *İçtimai Âmilller:* Doğu ve Doğu-Güney Anadolu’nun “aşirî cemiyet” (aşiretler hâlinde teşkilâtlanma) yapısı ve bunun doğurduğu meseleler.
4. *Coğrafi Âmilller:* Bölgenin Sarp arazi yapısı ve sert iklimi ile ilgili açıklamalar ve bunun Ana-Vatan “la irtibatın zayıflamasına yol açan yönleri.
5. *İktisadî Âmilller:* Üretici ve tüketici olarak bölge halkının Ana-Vatan ile bütünleşmemesi.
6. *Ruhî (psikolojik) Âmilller:* “Şark Meselesi”nde “Kürtlük kompleksi”... Gerçekten böyle bir kompleks var mı? Kaynakları nelerdir?
7. *İdare ve İç Siyaset Âmilleri:* Ülkemizde, “Şark Meselesi”ni yanlış istikametlere sevk edici hatalar ve tutuşlar
8. *Milletlerarası Çatışmalara ve Emperyalist Oyunlara Bağlı Âmilller:* Milletlerarası rekabetler ve Türk Devleti üzerinde oyunlar. Çeşitli renkteki emperyalizmin “meseleye” getirdikleri yeni boyutlar.

İkinci Bölüm

ÇEŞİTLİ ÂMİLLER AÇISINDAN TEDBİRLER

1. Tarihî bütünleşme çareleri,
2. Harsî bütünleşme çareleri,
3. İçtimaî bütünleşme çareleri,
4. Coğrafi bütünleşme çareleri,
5. İktisadî bütünleşme çareleri,
6. Ruhî bütünleşme çareleri,
7. İdarî bütünleşme çareleri,
8. Siyasî bütünleşme çareleri.

Netice:

Bütünleşmenin son âmili bir yoğrulma meselesi olduğu...

İKİNCİ BÖLÜM

ÇEŞİTLİ ÂMİLLER AÇISINDAN ÇARELER

İncelememizin BİRİNCİ BÖLÜMÜ'nde, Doğu ve Güney-Doğu Anadolu Türklüğünün, millî bütünlüğümüz içindeki yerini ve bunu etkileyen menfî âmilleri tek tek araştırmaya çalıştık. Demek istedik ki, Malazgirt Zaferi'nden günümüze kadar geçen şu kadar zamana rağmen, asırlar beri sürüp gelen menfî âmiller, ortaya bir “ŞARK MESELESİ” çıkarmıştır.

Elbette, bu âmilleri etkisiz kılmak için birçok müspet tedbir alınmış ve hayırlı işler başarılmıştır. Bununla birlikte, yaranın hâlâ kanamakta veya kanatılmakta olduğu bir vâkıa olarak ortadadır.

Bize göre, “mesele”, uzun asırların acı meyvesi olduğuna ve “çok faktörlü” bulunduğu göre işimiz sanıldığından da güçtür. Yani bizim de zamana, sabra ve “çok faktörlü” bir çözüme ihtiyacımız vardır. Üstelik düşman çevrelerin ısrarlı ve hainâne planları ile karşı karşıya bulunuyoruz.

Biz, bu bölümde önceden tek tek ele aldığımız âmiller açısından tedbirlerimizi ve tavsiyelerimizi de aynı şekilde sıralamaya çalışacağız. Bunları, uygun görürse, önem sırasına koymak ve gerçikleştirmek de ilgili mercilerin işidir.

1. Tarihî bütünleşme çareleri:

“ŞARK”ta, Türk’ten ayrı bir “Kürt Milleti” ihdas etmek isteyen çevreler, daha çok Malazgirt Zaferi’nden önceki müphem tarih sahasında eşinmek istemektedirler. Hâlbuki tarihten öğrendiğimize göre, bu zaferden önce, bu bölgemizde, zaman içinde Huriler, Urartular, Sakalar, Persler, Makedonyalılar, Hazar Türkleri, Müslüman Araplar ve Doğu Romalılar yaşamış, uzun veya kısa süreli hâkimiyet kurmuşlardır. Bu dönemlerde, bu bölgemizde ne “Kürdistan” diye bir coğrafya parçası ne de “Kürdistan Devleti” diye bir devlet vardır.

Malazgirt Zaferi’nden (M. S. 11.asırdan) itibaren, bütün Anadolu gibi, Doğu Anadolu da Türk akıncılarına açılmış, yüzlerce Türkmen ve Oğuz boyu gelerek bu topraklara yerleşmiş ve “yurt” edinmiştir. O günden bu güne de bu bölgemiz, Türk vatanının mukaddes ve bölünmez bir parçası hâline gelmiştir. Tarihin müphem dönemleri üzerindeki tartışmaları, şimdilik bir kenara bırakırsak, görürüz ki, Doğu ve Güney-Doğu Anadolu’muz, en az bin yıldan beri şeksiz ve şüphesiz Türk Yurdu’dur. Bunun münakaşası bile yapılamaz.

Eğer, tartışmalar bundan bin sene önceki dünya haritası meselesi hâline getirilirse ve milletlerin tekrar bu haritaya göre teşkilâtlanması istenirse dünyanın düzeni alt üst olur. Kaldı ki böyle bir teklif, farz-ı muhal, gerçekleşmiş olsa bile, bundan Türklük zararlı çıkmaz. Ama ham hayaller ile vakit geçirilecek zaman değildir.

Daha önceden de belirttiğimiz üzere, “Kürtlerin Menşei” etrafında çeşitli tezler savunulmuştur. Bunların bir kısmı, Kürtleri “ÂRÎ İRK”ın bir kolu bazıları da “TURANÎ” olduğunu söylemişlerdir. Fakat, ele geçen müşahhas deliller, esas Kürtlerin Turanî olduklarını apaçık ortaya koyacak niteliktedirler. Artık herkes teslim etmektedir ki, “Kürt” sözü ilk defa, gerçek mânâsında Orta Asya’da, bulunan Elegeş’te dikli Orhun Yazıtları’nda geçmektedir. “Kürt İlhanı Alp Urungu’nun mezartaşı” Göktürk yazısı ile kaleme alınmıştır. Kürtleri, Gutti, ve Karduk gibi eski kavimlere bağlamak iddiaları, mesnetsiz birer yakıştırmadan ibaret kalmaktadır. Tarih, kelime oyunlarına dayanmaz, belgelerle ortaya konur. Bunun için diyoruz ki, devletimiz, kitaplarla, filmlerle, fotoğraflarla ve belgelerle ortaya çıkmalı, başta Elegeş yazıtı olmak üzere, bu konudaki müşahhas mûtaları Türk ve dünya efkârına sunmalıdır. Bilhassa, Rasonyi’nin, Nemeth’in, Dr. W. Radloff’un araştırmalarını gözlere açmalıdır. Bu konularda Alman ilim adamlarının değerleri araştırmalardan istifade etmelidir. Bilhassa, E. Forer’in, G. Conteneau’nun , Fr. Hommel’in, Prof. V. Christian’ın ve B. Landsberger’in çalışmaları akademik bir süzgeçten geçirildikten sonra çeşitli biçimlerde değerlendirilmelidir.

Ayrıca, kesin olarak biliyoruz ki, M. S. 1245-1383 tarihleri arasında, Orta Asya’da, Herat şehri başkent olmak üzere, bir “Kürt Hanlığı” kurulmuştur ve kurucuları, Selçuklu Sultanı Sançar’ın neslinden olan katıksız Türklerdir. Bu konu daha önceki sayfa-larımızda, genişçe ele alınmıştı.

Öte yandan, değerli ilim adamımız ve tarihçi Prof. M. Fahrettin Kırzioğlu'nun "Kürtlerin Menşei" ile ilgili çok başarılı yayınları bulunmakta, çeşitli açılardan "Kürtlerin Türklüğü" ortaya konmaktadır. Bütün bunlardan habersiz kalan Türk çocukları, düşmanlarımızın art niyetli propagandalarını, birer ilmî gerçek zannederek yanlış yollara düşebilmektedirler. Onun için devletimiz başta Doğu ve Güney-Doğu insanımız olmak üzere, bütün Türk milletine bu konuda ışık tutmalı, yayınlarla, filmlerle, konferanslarla, çeşitli toplantılarla "tarihi bütünleşmemize" yardımcı olmalıdır. Hiç şüphesiz bu konuda başta üniversitelerimiz olmak üzere her kuruşa düşen vazifelerimiz vardır.

Bunun yanında, vaktiyle, "Kürtçülük" yapan, sonradan hakikati görerek dönen (Ziya Gökalp, Dr. Şükrü M. Sekban gibi) araştırmacıların, Türkler'in Turanî olduklarına dair yayın ve itirafları, ısrarla milletimize ve dünyaya duyurulmalı ve bu konudaki art niyetli propagandalara karşı çıkılmalıdır. "Şark"lı aydınlar, Türk milliyetçiliği şuuru ile meseleye sahip kılınmalı ve bu konularda muhtaç olduğu kültüre kavuşturulmalı, akademik olarak desteklenmelidir.

Doğu ve Güney-Doğu çocuklarının Türk tarihindeki yeri, başarıları, Türk tarihine katkıları, misallerle, romanlarla, tiyatrolarla, filmlerle, konferanslarla sık sık anlatılmalı, topyekûn Türk tarihi sevdirmeli, Karahanlı, Selçuklu ve Osmanlı sevgisinden hareketle günümüze gelmelidir. Türk İstiklâl Savaşında Doğu ve Güney-Doğu Anadolu insanımızın fedakârlıkları, kahramanlıkları ve çileleri dile getirilmelidir.

Bu arada, Malazgirt Zaferi'nden sonra artık hiçbir hayale ve zanna yer bırakmayacak biçimde, bütün Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'nun Türk yurdu hâline geldiğini, buralara yerleşen binlerce ve yüzlerce Türkmen ve Oğuz boyunun üreyerek bugünlere geldiğini, bazı kültür sürtüşmelerinin doğurduğu problemlere rağ-

men burada yaşayan insanlarımızın her şeyleri ile Türk olduklarını ispat ettiklerini mümkün olan her vasıta ile ortaya koymalıyız.

Kısacası, bugün birlikte yaşadığımız ve aynı kaderi paylaştığımız, kendi insanımıza, “dün de beraberdik” şuurunu, gerçeklere dayanarak vermek, yarınki beraberliğimizi “ortak tarih kökü” üzerine oturtmak ve bu suretle “tarihte bütünleşmek” gerekmektedir ve bu zarurîdir. Bu konuda, her Türk’e düşen bir mesuliyet payı da vardır.

2. Harsî (kültürel) bütünleşme çareleri:

Şu bir gerçektir ki, ülkemizin “Doğu Bölgesi”, tarih boyunca, sürekli istilâlara uğramış, çeşitli kültür ve medeniyetlerin sürüşme sahası olmaktan kurtulamamıştır.

Çeşitli dillerin, dinlerin ve kültürlerin baskısı altında âdeta ezilen bu bölgemiz kelimenin tam mânâsı ile tam bir “kültür emperyalizmine” maruz kalmıştır. Bölgenin coğrafi ve aşirî (aşiretler hâlinde yaşayan ve kapalı havzalar teşkil eden geleneğe bağlı) yapısı içinde kolayca yabancılaşmış, birbirinden kopuk, farklı, küçük “din” ve “dil” grupçukları teşekkül etmiştir. Bilhassa “anavatamız” ile irtibatsız kalmış coğrafya parçalarında bu problem daha da büyümüştür.

Bu, bir bakıma, bütün Orta-Doğu’nun problemidir. Bugün Türkiye gibi, İran, Irak, Suriye eve Lübnan’da âdeta “tarih kökünü” kaybetmiş, irili ufaklı bir çok topluluk vardır. Bunlar, hep istilâların ve kültür emperyalizminin acı mahsulleridir. C.Zimmerman gibi, bazı sosyologlar, bilhassa Orta-Doğu’da karşılaştıklarını söyledikleri bu topluluklara “Fellahiye Gruplar” adını vermektedirler. (Bkz. C.Zimmerman, Yeni Sosyoloji Dersleri) Gerçekten de Doğu Anadolu’da, “Komşuları Süryanî-Asurî/Nasturî-Ermeni mezhebindeki Hristiyanlara ‘yerleşik çiftçi’ anlamına Arapça ‘fellaḥ’ tan bozma olarak ‘Fille/File/Pille’ derler”. (Bkz. M. Fahrettin Kırzioğlu, *Kürtlerin Kökü*, sf: 12)

Birbirini teyit eden bu iki tespit de göstermektedir ki, Doğu ve Güney-Doğu Anadolu’muz, bütün tarihi boyunca, çeşitli kültürlerin baskısı altında kalmıştır ve bütün Orta-Doğu gibi o da bu sür-tüşmelerden büyük zararlara uğramıştır ki, düşmanlarımız, bizi ve İslâm Dünyasını parçalamak için bu tarihî vâkıadan istifade etmenin yollarını aramaktadırlar.

Esefle belirtelim ki, bu bölgemizde bilhassa “Pars Emperyalizmi” çok etkili olmuş, çeşitli âmillerin, işlerini hayli kolaylaştırdığı da görmüştür. Farsçanın yanında, İranlılar’ın dinî ideolojisi hâline gelen “Şiîlik” de bu âmillerin etkisi ile ülkemizde geniş tahribat yapmak imkânı bulabilmiştir. Böylece Farsçanın etkisi ile kırma bir dil şekli “Kürtçe” doğmuş ve Şiîliğin etkisi ile de -imparatorluk döneminde örneğini gördüğümüz gibi- devlete ve millete yabancılaşarak “Şah” ve “İran” hayranlığı gelişmiştir. Problemin, günümüzde ulaştığı boyutları tesbit işini de ilgililere bırakalım.

Biz, “Kürtçe” adı verilen dilin mahiyetini açıklamaya çalışalım. Hemen belirtelim ki, bugün “ŞARK”ta, bazı talî grupların konuştuğu ve “Kürtçe” denen dilin, çok defa Türkçe cümle yapısına (sentaksına) uygun olarak dizilmiş; bozulmuş Farsça ve Arapça kelimelerden teşekkül etmiş olduğunu müşahade etmekteyiz.

Meselâ şu cümleye bakın:

“Zu vare, kalemiha hılde, hikatamın binvise” (Kürtçe)

“Çabuk gel, kalemini al, hikayemi yaz” (Türkçe)

Bu cümlede geçen Kürtçe ve Türkçe kelimelerin karşılığını yazalım:

Zu-Çabuk

Vare-Gel (Vare, Türkçe varmak’tan geliyor)

Kalemiha-Kalemini (Kalem Arapçadır).

Hilde-Al (Hilde, Türkçe kaldır'dan gelmektedir).

Hikatamın-Hikayemi (Hikaye Arapçadır Mın da Türkçedeki men ve ben)

Binvis-Yaz (Nüvis, Farsca yazmak'tan geliyor).

Bu kelimelerin mânâsını öğrendikten sonra, yukarıdaki cümlelerin tamamı ile Türk sentaksına göre oluştuğunu, kolayca görürüz. Kürtçede böylece oluşmuş binlerce cümle vardır. Bunun yanında, Fars ve Arap sentaksına göre söylenen Kürtçe cümleler de şüphesiz çoktur. Ama, umumî yapı, galiba Türk sentaksına daha yakın gözükmektedir.

Bir misal daha verelim ve bu konuyu bitirelim:

“Ez dıbjım Kurmancî Turanî'ye, ev dıbjı na” (Kürtçe)

“Ben diyorum Kürtçe Turanî'dir, o diyor hayır”. (Türkçe)

Görülüyor ki, sentaks bu cümlede de tamamı ile Türkçedir. Kelimeler de üç dilden derleme...

Öte yandan, “Kürtçe” adı verilen “kıрма dil”de Farsça ve Arapça kelimelerin yanında, çok sayıda Türkçe kelime de vardır. Hem de birçoğu Orta-Asya Türkçesinden alınma kelimeler. Şimdi, bu konuda da birkaç örnek üzerinde duralım:

Kürtçe

Aba

Acar

Ağa

Al-Ver

Atkı

Bacı

Baş

Türkçe

Abla-aba

Acar

Ağa

Alış-veriş

Atkı

Bacı

Baş (başta gelen, iyi)

Bağa	Bağ
Beg	Beğ, bey
Belik	Bölük
Bibi	Bibi (hala)
Bizav	Buzağı
Boğaz	Boğaz
Bol	Bol
Bori	Boru
Boz	Boz (gri)
Buk	Büke (gelin)
Cıl	Çul
Cot	Çift
Çakmak	Çakmak
Çakuç	Çekiç
Çemçik	Çömçe, kepçe
Çim	Çim, çimen
Çuval	Çuval
Dağ	Dağ (dağlamaktan)
Dengiz	Deniz
Dijmın	Düşman
Dongız	Domuz
Duman	Duman
Eze	Teyze
Eco	Kızkardeş
Gem	Gen
Guleş	Güreş
Gur	Kurt
Hanım	Hanım
Hatun	Hatun, kadın
Hemu	Kamu

Hermo	Armut
Hevir	Hamur
Hevar	İmdat (ha-var)
İsot	Issiot (biber)
Kayış	Kayış
Kamçı	Kamçı
Kamış	Kamış
Kantır	Katır
Katık	Katık (yoğurt)
Kaz	Kaz
Kelem	Kelem (lahana)
Kıran	Kıran (öldürücü tanıdık hastalık)
Kırtık	Kırtıntı, azıcık.
Kon	Çadır (konmaktan)
Kulp	Kulp
Kalık	Dede (yaşlanıp kalmaktan)
Keşel	Kel
Kerpiç	Kerpiç
Lepe	Lapa
Lule	Lüle
Maşe	Maşa
Memik, meme	Meme
Moz	Moz (Zar kanatlı bir böcek)
Nene	Nine, nene
Ode	Oda
Palan	Palan, semer
Papah	Papak
Pembu	Pamuk
Pıçuk	Küçük
Pırç, pırçık	Perçem, tüy tutamı

Penir	Peynir
Sanci	Sancı
Sobe	Soba
Şaş	Şaşı
Şiş	Şiş (demir çubuk)
Taji	Tazı
Tehte	Tahta
Teneke	Teneke
Tırj	Turşu, ekşi
Tık	Dık
Tütün	Tütün
Ucağ	Ocak
Vardek	Ördek
Vıra	Bura
Yan	Yan, eğri
Yay	Yay
Zengu	Özengi

Daha böyle yüzlerce kelime yazılabilir. Biz, sadece örnek olsun diye bu kadarını yazdık. Daha geniş bilgi edinmek isteyenler, Doç.Dr. Tuncer Gülensoy’un yazdığı “Kurmancî ve Zaza Türkçeleri Üzerinde Bir Araştırma” adlı eserine bakabilirler. Bu eser, 1983 yılında Ankara’da basılmıştır. Yukarıda sözü edilen bu eserde, “Kürtçe” adını verdikleri dil ile Kaşgarlı Mahmud’un yazdığı *Divanü Lügati’t-Türk*’teki eski Türkçe kelimeler arasında bir ortaklık müşahade edildiği, misaller verilerek ispatlanmaktadır.

Bu durumda, Devlet’e düşen iş bütün bu gerçekleri, ilmî ve akademik bir biçimde ortaya koymak, Türk dilinin çeşitli sebeplerle yer yer yenik düştüğünü göstermek ve onu kurtarmak için âcil program ve planlar yapmaktır. Yani Türk Devleti, Doğu ve Güney-

Doğu Anadolu'da Türk dilinin uğradığı tahribatı, sür'atle onarmak zorundadır. Bunun için:

1. Çok sayıda anaokulları açmalı,
2. Yeter sayı ve kalitede Türkçe okuma-yazma kursları ile geniş bir halk eğitimi planlamalı, çeşitli mükâfatlarla halk teşvik edilmelidir.
3. Türkçeyi sevdirci, ilgi çekici bol yayın yapmalı,
4. Bölge halk kitaplıkları geliştirmeli,
5. Bölge yatılı okulları açmalı,
6. Bölge radyo ve televizyonları sayı ve kalitece yeterli duruma getirilmeli, vatandaş yabancı radyo ve televizyonlara ihtiyaç duymamalıdır
7. Bölücü ve yıkıcı sinsi yayınlar ısrarla takip edilmeli, gizli kaset, video ve bant çalışmaları önlenmelidir.
8. Türk-İslâm kültür ve medeniyetini yepyeni bir heyecanla ve akademik planda savunacak üniversite ve yüksek okullarımızın bu bölgemizde yoğunlaştırılması esastır.
9. Türk dili, temsil ettiği tarihe, yayıldığı coğrafyaya ve geliştirdiği kültür ve medeniyete göre, tarihî rotasında geliştirilmeli ve öğretilmelidir. Dilde mahallilik ve havzacılık sakat bir tutuştur.
10. Türk çocuklarına ecdat kitaplığını açacak bir dil ve eğitim programı geliştirilmelidir. Türk çocukları, tarihî ve millî kültürümüzü rahatça tevarüs edebilmelidirler. Bütün Türk milleti, bu suretle harsî bütünleşmesini temin edici en önemli adımları atmış olacaktır. Dilde bütünleşmekle milletimiz, bölücü mihrakların tehlikeli bir kozlarını

ellerinden almış olacaktır. Biraz da diğer harsî âmillerde bütünleşmenin lüzumundan ve bu konuda ki tedbirlerden söz edelim. Yani, dinî hayatımızın hâlihazır duruma, örf ve âdetlerimiz, töremiz ve folklorumuz... Bunların millî ve harsî bütünleşmede oynayacağı rol ve bu konuda alınacak tedbirler...

“Din eğitim ve öğretiminin” cemiyet hayatında çok önemli bir yeri bulunduğun daha önce açıklamıştık. Bazı gereksiz komplekslere kapılarak “din sahasını” istismarlarla açık bırakamayız. Önceden de belirttiğimiz üzere, ona sahip çıkmasını bilirler. Emperyalizm, bu sefer din kılığına bürünerek tahribatına devam eder. Esefle belirtelim ki, şu anda, ülkemizde, din adına, çeşitli yönlerden birçok sapık akım sokulmak istenmekte ve hatta sokulmaktadır. Unutmamak gerekir ki, en az altıyüz yıldan beri, Fars emperyalizminin dinî ideolojisini “Şiîlik”tir ve onunla fetih kapılarını aralamak istemektedir.

Öte yandan sosyalist akımlar, Irak ve Suriye üzerinden de ülkemize sızmak istemekte ve “Sosyalist Arap Hareketi” kendini din ile maskeleyerek becerebilmektedir. Bu konuda Kaddafi’nin Libya’sı bile boş durmamakta, Marksizme yamadığı “Yeşil Kitabını” ülkemize sokmaya çalışmaktadır. Suudî Arabistan’dan esen Vehhabîlik rüzgârları ile Mısır’dan ithal edilmek istenen “mezhepsizlik hareketleri” ve İbn-i Teymiyye’cilik, sinsice beyinlere ve yüreklere sızarak Türk ve İslâm Dünyası’na fitne ve fesat tohumları ekmekte, dinî birlikleri ve bütünlükleri sarsmakta; tanınmış ve asırlarca Müslümanlara doğru yolu göstermiş büyük din otoriterlerini yıkarak yerlerine ne idiğü belirsiz kimseleri oturtmaya gayret etmektedirler. Böylece, Şanlı Peygamberimizin ve O’nun aziz Sahabîlerinin açtığı “anacadde”de yürüyen İmam-ı Âzamların, İmam Mâliklerin, İmam Şafiîlerin, İmam Hanbelîlerin, İmam Mâturidîlerin,

İmam Eşarîlerin, İmam Gazalîlerin, İmam-ı Rabbanîlerin, İmam Birgivîlerin, İbn-i Kemallerin, Ebu Suud Efendilerin yerine sapık ve münafık kadroları yerleştirmek isteyen, maskeli maskesiz emperyalizmin oyunları artık fark edilmelidir: Ehl-i Sünnet ve Cemaat olarak adlandırılan aydınlık ve tertemiz din yolu açık tutulmalı; din eğitim ve öğretimi “İslâmın anacaddesi”de yürütülmeli, “sapık yollara ve kollara” fırsat verilmemelidir.

Devlet, kanunlara ve nizamlara uyarak mutlaka din eğitim ve öğretimine yakın ilgi duymalı, bu işin yer altına kaymasına ve ehliyetsiz ellere düşmesine fırsat vermemek üzere, bu eğitim ve öğretim sahasını, ciddî, samimî ve millî vicdanı tatmin edici bir plana ve programa bağlamalıdır. Aksi hâlde, din eğitim ve öğretimin ihmal edildiği, ciddîye alınmadığı ve yasaklandığı bir vasatta, din-fonksiyonel bir müessese olduğu için yer altına çekilir ve istenmeyen gelişmelere kaynak olur: dinî birlik ve insicam bozulur: farklı ve gizli “din grupları” ve “akımları” teşekkül ederek bölümlere ve dağılmalara sebep olur. Maalesef, Doğu’su ile Batı’sı ile ülkemiz, şimdi bu durumdadır.

Asla unutmamak gerekir ki İslâm dini, Türk’ün bütünleşmesinde rol oynayan ve oynayacak olan en önemi âmillerin başında gelmektedir. Bu sebepten Türk Devleti kanunlar içinde kalarak İslâm dininin yanlış anlatılmasına, saptırılmasına ve istismar edilmesine asla fırsat vermemelidir. Din eğitim ve öğretimini kendi denetimi altında yaptırmalı İslâmın dosdoğru öğrenilmesine ve yaşanmasına samimiyetle ve ciddiyetle yardımcı olmalı ve bu konuda mutlaka millî vicdanı tatmin etmelidir. Emperyalizmin, bu konudaki, asırlar boyu süren tahribatını, çok akıllı ve başarılı plan ve programlar ile onarmasını bilmelidir. Bunu başarmak için yukarıda adlarını saydığımız, gerçek din otoritelerini ve eserlerini çok iyi tetkik etmeli ve bunların çizgisinde muasır ve yeterli “din görevlileri kadrosu” oluşturulmalıdır. Diyanet İşleri Teşkilâtı, bütün bi-

rimleri ile mutlaka bu rotada yürümeli, dört bir yandan esen sapık akımlara kapatılmamalıdır.

Bunun yanında, dinin ferdin hayatında oynadığı rol asla unutulmamalı, materyalist, hedonist, nihilist, uyuşturucu madde düşkünü ve serseri bir gençliğin doğmaması için, İslâm iman ve ahlâkının berrak ve temiz kaynaklarından istifade edilmelidir. Unutmamalıdır ki, ülkemizde anarşist ve terörist bir nesil ve kadro oluşturmak isteyen çevreler, her şeyden önce insanların mukaddes duygularını yıkmak isterler. Dinsiz ve milliyetsiz bırakılmak istenen nesiller, çok kolayca yabancı emellerin kuklaları hâline gelirler.

Şimdi, biraz da Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'muz'un diğer harsî değerlerine temas edelim. Bilindiği gibi, bu bölgemizin çok zengin ve güçlü bir folkloru, tamamıyla Türk töresine, İslâm iman ve yaşayışına bağlı yüksek bir ahlâkı, örf ve an'anesi vardır. Bütün bunlar millî kültürümüzün işlenmeye ve geliştirilmeye muhtaç ham maddeleri durumundadır. Unutmamak gerekir ki, Dede Korkut Masalları, Doğu Anadolu'muzu da içine alan bir Türklük dünyasında doğmuştur. Öte yandan Ferhat ile Şirin, Kerem ile Aslı gibi nice hikâyeler, Doğu ve Güney-Doğu Anadolu insanımızı heyecanlandırmaktadır. Bütün bunlar, millî ortak değerlerimizdir. Romancılarımız, tiyatro yazarlarımızı ve diğer ilgililerimiz, bütün bunları işleyerek âlemşümül eserlere ulaşabilirler. Hele millî danslarımız, halk türkülerimiz, saz şairlerimiz, düğünlerimiz, törenlerimiz, kıyafetlerimiz ne kadar güzeldir. Türk'ü Türk'e, Doğu'yu Batı'ya, Batı'yı Doğu'ya bağlayacak, Kuzey'i Güney'in, Güney'i Kuzey'in üstüne katlayacak sanatkârlarımız, aydınlarımız, şairlerimiz, ediplerimiz, ressamlarımız, nakkaşlarımız, musikînaslarımız nerede? Devlet, bunları bulmalı ve vazifelendirmelidir. Tiyatrolarımız, sinemamız, radyo ve televizyonumuz, mekteplerimiz ve üniversitelerimiz bu işe cidden gönül vermeli, gerçek Türk-İslâm rönesansına mutlaka ulaşmalıyız.

3. İçtimaî bütünleşme çareleri:

Doğu ve Güney-Dogu Anadolu'muzda yaşayan halk, en eski zamanlardan beri, daha çok "konar-göçer" aşiretlerden ibarettir. Halkın çok büyük bir ekseriyeti hayvancılıkla geçindiği için, çok defa, senenin üç mevsimini dağlarda ve yaylalarda, hayvanları ile birlikte geçirir; soğuk kış günlerinde, ya Güney'in sıcak iklimlerine göçer yahut sırf kış aylarını geçirmek üzere yapılan toprak damlardan ibaret, küçük yerleşim sahalarında otururlar.

Aralarında açık veya gizli bir rekabet ve çatışma bulunmasına rağmen Doğu ve Güney-Dogu Anadolu'muzda yaşayan yüzlerce aşiret, yine de bu bölgeyi aralarında paylaşmış gibidirler. Yani her aşiretin içinde dolaşıp durduğu bir saha ve otlaklar vardır. Aşağı yukarı bunların sınırları da bellidir ve bu sınırların ihlal edilmesi pek tehlikelidir. Bu bölgemizde rastladığımız "sınır kavgaları" çok defa buradan kaynaklanır. Bu durum yüzlerde yıldan beri böylece sürüp gelmiştir.

Doğu ve Güney-Dogu Anadolu'muzda, hâlâ böyle yaşamakta olan yüzlerce "aşiret" ve "oymak" vardır. Burada hepsinin adını saymamız mümkün değildir. Sadece, bir fikir vermek üzere, belli başlı birkaçının adını verelim. Bunlar: Zilân, Karapapak, Adamanlı, Haydaranlı, Celâli, Şazilî, Cemadanlı, Ciranlı, Zırıklanlı, Cibranlı, Sıpkanlı, Hüsnanlı, Mukrî (Mekrî), Milân, Şimsikî, Sukufti, Takurî,

Milli, Karakeçi,Tay, Miran, Artuşî (Ertuşî), Berazî, Hazeran aşiretleri... Ayrıca bunlara bağlı binlerce oymak... Hepsinin de ayrı adları var...

Bilindiği üzere, aşiretler, oymak oymak yaşamakla birlikte, bir aşiret reisinin (bey'in) emri altında teşkilâtlanırlar. Her oymağın da belli bir "beyi" ve "ağası" bulunur. Hepsi de güzel silah kullanmasını bilirler. Tarihten öğrendiğimize göre, her an tehlikeye maruz kalmışlardır. Bilhassa, aşiretler arası rekabetler, kan dâvâları, sınır ihlalleri ve eşkıya baskınları sürekli bir tehdit kaynağı olmuştur.

Aşiretler, bir bakıma "kapalı tohumlar"dır. Kendi "iç meselelerini" kendi aralarında hallederler. Çok önemli olmadıkça, adlî meseleler bile, aşiret ve oymak reislerinin huzurlarında süratle halledilir. Evlenmeler, boşanmalar, kan dâvâları, miras ve benzeri işler, bütün tarih boyunca, tamamıyla "aşiretin iç meselesi" olmuştur. Yani, onların, uzun asırlar boyunca, devlet ile pek bir işleri olmamıştır.

Aşiret kendi içinde, ilkel de olsa, basit de olsa, kendi toplumunun ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde teşkilâtlanmıştır. Bununla birlikte aşiretler arası ilişkilere de önem verilmiştir. Bu, âdeti diplomatik mahiyet arz eder. Yani aşiretler arası rekabetleri azaltma, dostluk sözleşmeleri, aşiretler arası evlenmeler, ziyafetler, iktisadî alâkalar, ortak menfaatler etrafında dayanışma ve birleşme gibi...

Kesin olara bilinmelidir ki, "aşirî toplumlar"da (aşiretler hâlinde yaşayan gruplarda) "devlet" şuuru zayıftır: yahut, aşiret başlı başına bir "devletçik" hüviyetindedir. Hele, devlet otoritesinin zayıfladığı, merkezî otoritenin güçsüz ve başarısız kaldığı dönemlerde, bu "devletçik" daha da güçlenir. Kısacası, devletin yol, mektep, su, adalet, inzibat, hastahane, elektrik, haberleşme vasıtaları ve iktisadî kudret götüremediği vatan köşelerinde, bir aşiret düzeni varsa, işler iyice sarpa sarar. Dış ve iç istisamlara açık bir zemin doğar.

Şu husus, kesin olarak bilinmelidir ki, devletin içtimaî, harsî, iktisadî, idarî, adlî ve inzibatî güçlerin ulaşamadığı vatan köşelerinde derhal bu fonksiyonları yerine getirmek üzere “küçük devletçikler” teşekkül etmeye başlar. Tabîî olarak her toplumda bulunan ve bulunması gereken “toplum liderliği” urlaşarak “habis bir unsur” hâline dönüşür. Bir toplumda bu durum hâsıl olmuşsa, ilk tedbir orada bulunan “toplum liderlerini” cezalandırmak, sürgün etmek veya bertaraf etmek değildir. Çünkü, zemin ıslâh edilmedikçe, eskilerinin yerlerini, hızla yenileri alır. Üstelik bu durum, kanlı rekabetlere ve çatışmalara ve hatta ihanetlere kadar yol açabilir. Hâlbuki, yapılacak iş bellidir: oraya, bütün hizmet ve haşmeti ile devleti götürmek. Gerçekten de ehliyetli kadrolar eliyle devletin müşfik, merhametli, âdil ve şuurlu otoritesinin girdiği yerde artık başka otoriteler boy gösteremez.

Üstelik akıllık bir devlet kadrosu, kendi otoritesini kurarken mahallî şartlara da gerekli önemi verir. Toplumun rahatsız etmeden, tedirginliğe düşürmeden mesafe alabilir. Aksi hâlde, çeşitli ihtilâtlara sebep olabilir. Bakınız, bu konuda Van Eski Milletvekili İbrahim Arvas, neler yazıyor:

“Merhum Yavuz Sultan Selim, Çaldıran Harbî’nde, kendilerine hizmet ve sadakat gösteren Kürt beylerine derebeylik unvanını vermişlerdi ve bu işi tatbik için de Seyit İdris-i Bitlisî ile Akbıyık Mehmet Paşa’yı memur ederek üç sınıf üzerine tesis etmişti. Birinci sınıf vali makamında idi. Diğer iki sınıf da onun maiyeti idi. Diğer iki sınıf, birinciye vergilerini verir, o da onlara ekleyerek bir heyeti mahsus ile İstanbul’a gönderir idi. Sultan Mahmut zamanına kadar bu vaziyet devam edip gitti.

Hakkâri mıntıkasındaki Nasturîler’in, bir Müslüman köyüne taarruz ederek insanların katil ve köyü ihrak ve tahrip etmeleri üzerine, Cizre’deki merkezinden asker toplayarak Nasturîler’e

karşı harekete geçen Bedirhan Paşa, Tiyar-ı Ulya ve Tiyar-ı Suflâ’yı istilâ ettiği gibi, Baz, Dız, Tuhup nahiyelerini de tahrip ve ihrak eylediğinden, Nasturîler’in Reis-i Ruhanîsi Mir Şem’un (Yani Patrik) Düvel-i Muazzama’ya şikayet etti. Mezkûr devletler Bâb-ı Âli’yi tazyik ettiler. Bedirhan Paşa ile diğer birinci sınıf derebeylerinin neyf ü teb’idini istediler.

Hükûmet, bunların üzerine asker sevk ederek cümlesini İstanbul’a nakletti. Ve orada bunları iskân ettiler. Bu ameliye-i cerrahiye devam ederken hiç birisi isyan etmedi ve aksülâmel göstermedi. Bu derebeylerden bazıları şunlardır: Bedirhan, Bohtan Mıntıkası emiri idi. Merkezi Cizre kasabası idi. Babanzâdelerin merkezi Süleymaniye şehri idi. Kör Mehmet Paşa’nın merkezi Revandız kasabası idi. Hakkarî emiri Mehmet Bey’in merkezi Çölemerik kasabası idi. Başkale emiri İhsak Paşa idi ve merkezi Başkale kasabası idi. Hoşab kasabası ve kalesi Hoşab mirinin merkezi idi. Bayezit emiri ile Hizan emiri ve Bitlis emiri Şerefhan, Gevar (Yüksekova) emiri Mehmet Ağa idi.

Bunlar, nefyedildikten sonra, yerlerine hükûmet teşkilâtı kuruldu. İstanbul’da Bedirhan Paşa’nın vefatından sonra, büyük oğlu Şamil Paşa, bu nakil ve nefiy hareketini hazmedemeyerek sinsi sinsi mukabil bir teşkilât yapmak istedi. İşte Kürtçülüğün başlangıcı budur. Fakat, bu kötü iş ancak ve ancak bütün şark illerimizde, dört beş aileye münhasır kalmıştır. Büyük kitleler bu işten haberdar değillerdir”. (Bkz. İbrahim Arvas, *Tarihî Hakikatler*, sf: 19-20, Ankara 1964)

Doğu ve Güney-Doğu Anadolu’umuzda yaşayan bu yüzlerce aşiret ve oymağı, disiplin altına almak ve merkezî otoriteye bağlamak konusunda, Sultan II. Sultan Abdülhamid Han’ın aldığı deha çapındaki tedbirlere daha önce temas etmiştik. O, bir taraftan “aşirî milisleri” şerefli Türk Ordusu’nun kontrolünde “Hamidiye Alayları” biçiminde organize ederek, diğer taraftan bu aşiret çocuklarından

gerekli gördüklerini İstanbul'a götürerek sırf bu maksatla açtığı "Aşiret Mektepleri"nde okutarak, bu bölgemizi, gerçekten uzun yıllar boyunca, devletimizin bir parçası hâline getirmiştir. (Daha geniş bilgi için, Prof. Bayram Kodoman'ın yazdığı, 1983 yılında Orkun Yayınevi'nin yayınladığı *Şark Meselesi Işığı Altında-Sultan II: Abdülhamid'in Doğu Anadolu Politikası* adlı çok değerli eserine bakınız).

Görülüyor ki, devletler içinde bulundukları zamana ve şartlara göre tedbirler geliştirebilir ve tatbik edebilirler. Biz, yukarıdaki misalleri, asla, bugün de tekrarlayalım dşye vermiyoruz. Bunlar, önemli birer tarihî hâtıradır. Üstelik, bugün şartlar çok daha değişiktir, dolayısı ile alınacak tedbirler de çok farklı olacaktır.

Şöyle ki, bugün Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'muzda, yoğun içtimaî temaslar, hızlı sanayileşme ve şehirleşme sebebi ile bütün yapı sür'atle değişmektedir. Görebildiğimiz kadarı ile aşiretler çözülmekte, köylerde yaşayan nüfus şehirlere akmakta, büyük sanayi merkezlerine doğru büyük halk kitleleri kayıp gitmekte, tahsil seviyesi yükselmekte, içtimaî hareketlilik, ufkî ve şakulî biçimleri ile hızlanmaktadır. Dünün aşiret reisleri, beyleri, ağaları, şeyhleri eski otoritelerini kaybetmekte, yerlerine ağır ağır da olsa, devlet otoritesi geçmektedir.

Dünün, toplumu birbirine bağlayan örf ve âdetleri sarsılmakta, dolayısı ile "kanun hâkimiyeti" ihtiyacı çoğalmaktadır. Yine, dünün tabiî ve geleneğe bağlı dayanışması yıkılmakta, fertler "içtimaî yalnızlık" çekmekte, dolayısı ile içtimaî emniyet azalmaktadır. Tabiî dayanışma kalıpları kırılınca yeniden teşkilâtlanma ihtiyacı çoğalmaktadır. Kısacası, Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'muzda "kapalı toplum" yapısı çözülmekte, daha açık bir toplum hayatı doğmakta, geleneğe dayalı otoriteler zayıfladıkça "devlete olan ihtiyaç" artmakta, içtimaî değişme hızlandıkça yeni dertler ve problemler doğ-

makta, yeniden ve bu sefer devletin öncülüğünde teşkilâtlanmak ihtiyacı giderek büyümektedir.

Bu durum, hem hayırlı, hem de çok tehlikeli bir gelişmedir. Çünkü geleneğe bağlı otoriteler zayıflayıp yerine âdil, müşfik, becerikli, başarılı ve toplumu tatmin edici bir devlet otoritesi kurulmazsa, bölge anarşi yuvasına döner. Toplumun “devlete olan ihtiyacı” Türk Devleti tarafından tatmin edici bir biçimde doldurulmazsa, problem gerçekten tehlikeli boyutlara ulaşabilir. Kısacası, bütün “Şark”, şimdi “kapalı toplum” yapısından “açık toplum” yapısına geçerken, dağılan aşiretler, kendilerini toplayıcı âdil ve güçlü bir devlet otoritesi ararken, devletimiz bütün toplumu, her cephesi ile kavrayan bir hizmet ve teşkilâtlanma işini başaramazsa, saha içinde çıkılmaz bir bataklığa dönüşebilir.

Bugün, bu söylediklerimizin ışığında alınması mümkün olan tedbirleri şöylece sıralamak mümkündür:

1. Doğu ve Güney-Doğu Anadolu’umuzda planlı ve programlı bir şehirleşme politikası güdülmeli; bilhassa bu bölgemizde şehirleşme demek, köyden şehre akınların başlaması ve aşiret düzeninin çözülmesi demektir. Bunun getireceği tehlikeleri yukarıda açıklamıştık. Şu hâlde, devlet, bu gelişmeleri nazara alarak vatandaşa öncülük edecek ve bu yeni hayat biçimine intibak etmelerini sağlayacaktır.
2. Türk devleti, en iyi, en başarılı ve tecrübeli kadrolarını Doğu ve Güney-Doğu Anadolu’umuzda görevlendirmelidir. Bu bölgemizde, devletin müşfik, âdil, iş bilir ve fakat disiplinli eli, bütün vatanda olduğu gibi, kendini burada da daima hissettirmelidir.
3. Cemiyetin “tabîî liderleri”, verimli ve başarılı bir şekilde devlet hizmetine alınmalı, yabancı istismarlara asla fırsat verilmemelidir.

4. Yeni ve muasır kurulmuş müesseseler aracılığı ile, halk kaynaştırılmalıdır. İctimaî güvenlik ve içtimaî adalet sağlanmalıdır.
5. Devlet ile halk sürekli olarak işbirliği hâlinde bulunmalı, bilhassa idareciler, halka ters düşen davranışlardan sakınmalıdır. Devlet, bütün alt yapı müesseselerini gerçekleştirmeli, halkın bütün ihtiyaçlarına tatmin edici çareleri tez elden almalıdır.
6. Doğu'dan Batı'ya olan nüfus akını yerine, Batı'dan Doğu'ya nüfus akınını sağlayıcı içtimaî, iktisadî, harsî ve idarî tedbirler birlikte alınmalıdır.
7. Mümkün mertebe, "kapalı havza evlenmeler" yerine, bütün vatanı üst üste katlayıcı bir "evlenme politikası" teşvik edilmelidir.
8. Güçlü bir ulaşım ve haberleşme ağı kurarak Türk Milleti'nin Doğu'su ile Batı'sı, Kuzey'i ve Güney'i ile çok yönlü temaslar arttırılmalı ve çeşitli tedbirlerle bu iş kolaylaştırılmalı, bütün vatan çocukları birbirini seven ve birbirine muhtaç bir bütünlük şuuruna kavuşturulmalıdır.
9. Mahallî idarelere önem vermekle birlikte, asla merkezî hükûmet otoritesi zedelenmemelidir. Bilinmelidir ki, Türk milleti, bütün tarih boyunca tek millet, tek devlet, tek bayrak ve tek lider şuurunu korudukça sağlam ve güçlü bir cemiyet teşkil edebilmiştir. Aksi hâlde, merkezî otoritenin sarsılması ile kolayca dağılmıştır. Bizim bu cemiyet yapımız bilinerek adım atılmalıdır, bu konuda asla yabancılara özenmemelidir.

4. Coğrafi âmiller açısından bütünleşme çareleri:

Önceki sayfalarımızda, Doğu Anadolu'muzun sert ikliminden ve sarp arazi yapısından söz etmiştik. Asırlar boyunca, bu bölgemizde yaşayan insanlarımız, yeterli bir ulaşım ve haberleşme imkânından mahrum kalmış bölge halkı, tam mânâsı ile Türk ana-unsuru ile temasını kaybetmiştir. Mesele, bu kadarla kalmamış, Doğu ve Güney-Doğu insanı, daha kolay ulaşabildiği ve daha rahat irtibat kurabildiği yabancı cemiyetlerle, kültürlerle ve siyasî yapılarla sıkı fıkı olmuştur. Bu durum, bölge ahalisinin giderek Türk millî bünyesine yer yer yabancılaşmasını kolaylaştırmıştır.

Bilhassa son yarım asırdan beri, durum hayli farklı olmakla birlikte, uzun yılların biriktirdiği tortular, bizi hayli uğraştıracak seviyededir. Bunun için, uzun ve kısa vadeli plan ve programlarla, meselenin üzerine varmak, bu bölgemizdeki “menfi coğrafi şartları” lehimize çevirmek zorundayız. Bunun için:

1. Bütün vatan köşelerini ve parçalarını birbirine bağlayan kara, demir, hava ve mümkünse deniz yolları ağını, en mükemmel şekilde gerçekleştirmek, gidilmeyen, ulaşılmayan ve Türkiye ile irtibat kuramayan bir bölge bırakmamak,

2. Başta PTT hizmetleri olmak üzere, muasır bir haberleşme ağı ile vatan topraklarını bir sinir sistemi gibi sarsmak, başarılı, hızlı ve verimli bir hizmet şuuru içinde çalışmak
3. Güçlü bir radyo, televizyon ve telsiz ağı kurarak topyekûn vatani bütünleştirici tedbirler almak,
4. Soğuk kış günleri ve karla kapanan yollar karşısında vatandaş çaresiz bırakmamak, âcil durumlarda kullanılmak üzere, çok gayeli bir helikopter filosu kurmak,
5. Bütün bu konularda, kamu ve özel kuruluşları harekete geçirerek yeni bir teşkilâtlanmaya gitmek, bu bölge halkını asla sahipsizlik duygusu içine itmemek, millet ve devlet bütünleşmesine örnek olacak planlar yapmak,
6. Doğu ve Güney-Doğu Anadolu’muz’un giderek artan stratejik ve jeopolitik değerini takdir ederek gerekli güvenlik tedbirleri ile birlikte, alt yapı hizmetlerini götürmek; sel, çığ, zelzele ve heyelan gibi afetler karşısında Türk Devleti’nin güçlü, müşfik ve samimî alâka ve hizmetlerini halka göstermek,
7. “ŞARK”ı, coğrafî ve tarihî zenginlikleri içinde turistik bir bölge olarak değerlendirmek, bilhassa “kış sporları” ve “kış turizmi” açısından ilmî ve verimli bir planlamaya gitmek. Böylece, bölgenin “menfî coğrafî şartlarını” birer şans unsuru hâlinde değerlendirmek gerekir.

5. İktisadî âmilller açısından bütünleşme çareleri:

İtiraf edelim ki, bilhassa menfî coğrafi âmilller sebebi ile Doğu Anadolu'muzda yaşayan ahali, asırlar boyunca, ürettiği mal ve hizmetleri, Türkiye'de değerlendirmekten çok, onu, İran'da, Irak'ta ve Suriye'de pazarlamıştır. Yani, yetersiz yol ve haberleşme sebebi ile, bu bölgede yaşayan insanlarımız, ister istemez, daha kolay ve daha rahat pazarlama imkânı bulduğu için, bu yabancı cemiyetlerle teması tercih etmiştir. Ayrıca, yine, bu bölgede yaşayan halkımız, muhtaç olduğu mal ve hizmetleri de çok defa, bu yabancı çevrelerden temin etmiştir ve bu suretle kısmen de olsa, onlarla iktisadî bir bütünleşmeye doğru gitmiştir. İş, bu kadarla kalmamış, zamanla içtimaî, harsî, siyasî âmilllerle desteklenen bir yabancılaşmaya da yol açmıştır. Bu kaçınılmazdır. Şartlar değişmedikçe, tehlike devam edecektir.

Bu iktisadî gelişmeyi, sadece güvenlik tedbirleri ile önlemek mümkün değildir. Şayet oradaki vatandaşlarımız, iktisadî baskıların ve zorlamaların etkisi ile bu kabil münasebetlere giriyorlarsa, her türlü rizikoyu da göze alacaklardır. Onun için, Doğu ve Güney-Doğu Anadolu insanını "anavatana" bağlayıcı, sağlam, başarılı ve verimli iktisadî tedbirler almak gerekir diyoruz. Bunun için:

1. Üreticiler, ürettikleri mal ve hizmetleri, gerçek değerleri ile Türkiye’imizde pazarlamak imkânını bulmalıdırlar. Onlara, yeterli pazar bulmak, haberleşme ve ulaşım kolaylığı sağlamak, mahallî ürünleri değerlendirecek tesisler, atölyeler ve fabrikalar kurmak, silolar kurmak, kombinalar açmak, bölge pazarlarından fuarlara kadar her tedbiri almak, Devlet destek alımları ile üreticiyi korumak; uygun taban politikaları ile her türlü istismarı önlemek; ithalata, ihracata devletçe öncülük etmek ve yardımcı olmak; üreticileri uygun kredilerle desteklemek; üretimi geliştirici, ıslâh edici tedbirleri almak, yeni üretim ve iş sahaları açmak...
2. Tüketici olarak halkı korumak, bütün ihtiyaçlarını Türkiye’den kolayca ve gönlünce temin etmelerini sağlamak, bu maksatla çok sayıda üretim ve tüketim kooperatifleri kurmak ve kurulmasına öncülük etmek, halkı iktisaden yalnız bırakmamak, teşkilâtlandırmak, bütün bu konularda vali, kaymakam ve diğer idarecileri eğitmek, onları, birer kalkınma öncüsü, olarak görevlendirmek, vali ve kaymakamları bölgenin ve mahallin özelliklerine göre seçmek, mümkünse onları, mahallin muhtaç olduğu ihtisas dallarına göre tesbit etmek, belki şu şehrin valisi ziraatçı, bu şehrin valisi maden mühendisi, şu ilçenin kaymakamı veteriner olmalıdır. Yani önemli olan, çevreye başarılı hizmet götürebilecek kadroları sevk edebilmektir.
3. Devlet, alt-yapı yatırımlarını tamamladıktan sonra, özel teşebbüs ve kuruluşların; geri kalmış vatan köşelerine yatırım yapmasını teşvik edici ciddî ve verimli tedbirler almalı ve bu tedbirleri gerçekleştirmelidir.

4. Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'muz'un merkezî kesimlerinde "Bölge Sanayi Merkezleri" oluşturulmalı, şuurlu bir iktisadî planlama ile başarılı bir şehirleşme politikası birlikte yürütülmelidir. Mahallî küçük esnafı ve sanayi teşkilâtlandırılmalı "küçük sanayi siteleri" teşkiline önem verilmelidir.
5. Kalkınmada öncelikli bölgeler projesi, ciddiyetle takip edilmelidir.
6. Kısacası, Türk İnsanı, Türk Milleti ve Türk Devleti ile tam bir iktisadî bütünleşmeye götürmeli, halkımız, kendi devletine minnet ve şükran duyguları ile bağlanmalıdır ki, başka bir komplekse kapılmasın ve devletin sevsin ve yabancı propagandalara aldırmasın.

6. Ruhî (psikolojik) bütünleşme çareleri:

Kesin olarak bilinmelidir ki, Doğu ve Güney-Doğu Anadolu İnsanı, ekseriyetle “kürt” tâbirinden hoşlanmamaktadır. Doğu’da yaşayan halkımız, çok büyük bir ekseriyeti ile bu kelime ve bu ithama muhatap olmaktan mustarıptır. Öte yandan, “Kürtçe” konuşsun veya konuşmasın, bazıları “ben Kürt’üm” diyorsa, bunu, Türk’ten ayrı bir kavim şuuru ile değil, “ben doğuluyum” mânâsında ve masumca kullanmaktadır. Bunları tanımak kolaydır. Bunlar vatan ve milletin bütünlüğüne bağlı, gönlünde Ay-Yıldızlı Albayrağı taşımaktan gurur duyan, Türk tarihine, Türk-İslâm kültür ve medeniyete bağlı kimselerdir.

Bu konuda bir hâtıramı anlatmak istiyorum: 1978 yılı Ağustos ayının son haftaları idi. Van’a izinli gitmiştim. Bir cuma günü, Van Yeni Camii’nde namaz için toplanmıştık. Cami, hıncahınç dolu idi. Hani, iğne atsan yere düşmez, derler ya, öyle idi. Kıyafetlerinden anlaşıldığına göre, çeşitli köy ve aşiretlerden binlerce Doğu Anadolu çocuğu camii doldurmuştu.

Hatip, hutbede Malazgirt Savaşı’nı Muhammed Alparslan’ı, onun muhteşem iman ve ahlâkını dile getiriyordu. Camii dolduran halk, kendinden geçmiş, vecd hâlinde dinliyordu. Hatip o kadar canlı ve içen konuşuyordu ki, topyekûn cemaat sanki Malazgirt

Ovası’nda idi ve Alparslan’ın safında, Bizans orduları ile çarpışıyor-
du. Bu arada, dinleyicilerden bazıları, kendini tutamıyor, “Allah”
diye haykırarak ürpertici nâralar atıyordu. Benim gibi, birçokları-
nın tüyleri diken diken olmuştu. Hiç şüphem yoktu ki, camii dol-
duran halk Alparslan kadar Türk ve Müslüman’dı. O, daima bu he-
yecanla dolu idi.

Ancak, hainler de boş durmuyordu. Halkı Türklükten ve
Müslümanlıktan soğutmak için ne mümkünse yapıyorlardı.
Maalesef, kandırılmış ve halktan koparılmış -hüzünle söyleye-
yim ki, çok defa okumuş yazmış- bir küçük ve etkili zümre, elle-
rinden gelen her kötülüğe tevessül ediyorlardı. Yani, masum Doğu
Anadolu halkı, Türk-İslâm kültür ve medeniyetinin değerleri ile he-
yecanlanırken, onlar, ellerinde boyalar duvarlara kızıl emperyaliz-
min sloganlarını çiziktiriyor veya kucaklarında taşıdıkları kalaşin-
koflarla insanlarımızın kanlarını döküyorlardı.

Öyle anlaşılıyordu ki, Doğu’da “Kürt” sözünden hoşlanmayan
ve onu bir kavim adı olarak kabul etmeyen tertemiz insanların ya-
nında, tam bir bölücü kafası ile hareket eden, “siyasî Kürtçülük” ya-
pan, gerektiğinde silâhlı eşkiya çeteleri teşkil edilebilen kimselerde
türemişti. Bu gibileri, daha dün vatanımızı işgal eden Moskof sü-
rûleri ile işbirliği yaparak Doğu’da akıl almaz ve vicdan kabul et-
mez katliâmlara girişen, bütün Doğu’yu kana ve gözyaşına boğan
Ermenileri “kardeş” edinmiş; onlarla ortak “örgütler” kurmuş; yurt
içinde ve dışında olmadık ihanetlere başvurmuş, kandırılmış veya
satın alınmış hainlerdi.

Öte yandan bizim de “idare” olarak büyük hatalarımız vardı.
Bir defa, çok başarısız ve verimsiz bir “maarifimiz” vardı ki, evle-
rinden birer vatanperver ve namazlı niyazlı gençler olarak ayrılan
Doğu ve Güney-Doğu’lu Anadolu çocuklarından bazıları, yüksek
öğretim için gittikleri (Ankara, İstanbul, İzmir dahil) büyük şehir-

lerde -her nasılsa- materyalist ve bölücü olarak yetiştirilip dönüyorlardı. Üstelik bunların sayısı da az değildi.

Hâlbuki, bir milletin ve devletin “Millî Savunması”nda “Millî Eğitim” başta gelirdi. Çocuklarına iyi bir tarih şuuru verememiş Moskof’u, Ermeni’yi, Bulgar’ı, Yunan’ı.... öğretememiş, kısaca, dostunu ve düşmanını belletememiş, kendi millî ve mukaddes değerlerini kafalara ve vicdanlara işlememiş, Türk’ü Türk’e, Müslümanı Müslümana sevdirememiş bir maarifle nereye gidilirdi?

Yine, aşağı-yukarı, bütün tarihimiz boyunca müşahede ettiğimiz garip bir müsamahamız vardı. Biz, fethettğimiz topraklara, üzerinden asırlar geçse bile kendi adımızı vermiyor, ya eski isimlerini kullanıyor veya düşmanlarımızın telkin ettiği isimler kullanıyorduk. Meselâ, ordularımız Avrupa’ya açılıyor, oraları yurt ediniyor, hatta başşehirimizi o topraklara taşıyorduk, ama, bu toprakları bir türlü Türkleştiremiyor, bilfarz, mukaddes Avrupa topraklarımıza “Rum-eli” diyorduk. Bin yıllık “Dadaşlar-eli”nin adı “Arz-ı Rum” idi. Ya turizm adına islediğimiz cinayetler... Ya İzmir’e “Homer’in diyarı hey!” diyen şairlerimiz. Ya topyekûn Doğu’yu “Kürdistan” diye isimlendirişimiz. Kamuslarımıza ve Osmanlı dönemi arşivlerine kadar sızan bu gafletimiz... Bu konuda o kadar çok misal var ki saymaya utanıyoruz. Evet, bu gafletimiz artık bitmelidir.

Tıpkı, bunun gibi, Doğu Anadolu insanını “sevmediği” kelimelerle incitip küstürmekten mutlaka sakınmak gerekmektedir. Bu konuda herkesin sorumluluğu vardır. Doğu Anadolu insanını “kürtlük kompleksine” düşürücü, her türlü davranıştan hassasiyetle kaçmak esastır. Şahsî rekabetlere ve çekişmelere bu unsur, asla bulaştırılmamalıdır. İnsanlarımızı samimiyetle bağrımıza basmak, isnat ve iftiralarla lekelememek, gelişme yollarına taş koymamak bir namus borcu olmalıdır.

Ayrıca Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'muzun yetiştirdiği, başta halk şairi Ercişli Emrah, din ve dil âlimi Vankulu Mehmed, büyük müfessir, din âlimi ve Türkçü Vanî Mehmed Efendi, sosyolog ve mütefekkir Ziya Gökalp, şair ve yazar Süleyman Nazif, büyük araştırmacı ve âlim Ali Emirî olmak üzere nice Şark'lı aydını göstererek halka moral vermek gerekir. Yine, başta *Marifetnâme* yazarı İbrahim Hakkı Hazretleri olmak üzere bu bölgemizin yetiştirdiği ilim ve fikir adamlarını çeşitli vesilelerle gündeme getirmek gerekir. Bunların yanında Seyyid İdris-i Bitlisî, Akbıyık Mehmed gibi misaller vererek bu bölge halkının Türk Devleti'ne bağlılığı pekiştirilmelidir. Ayrıca aşağı yukarı bütün savaşımlara katılan, bilhassa Çaldıran Savaşı'nda ve İstiklâl Savaşı'nda büyük hizmetler veren Doğu ve Güney-Doğu halkının fedakârlıkları, yiğitlikleri sık sık dile getirilmelidir. Bu bölge halkının Moskof'tan ve Ermeni çetelerinden çektiği zulüm ve işkence asla unutturulmamalıdır. Bu konuda radyolara, televizyonlara, sinemalara, okullara ve üniversitelere büyük görevler düşmektedir. Yazarlar, edipler, şairler, ressamlar bu konularda eserler vermeli, tiyatro ve temsiller yapılmalıdır. Devlet, bu konuda eser verenleri teşvik edici yollar bulmalıdır. Bu maksatla bölge tiyatroları açmalıdır.

7. İdarî bütünleşme çareleri ve iç siyaset:

Türkiye’imizde, 12 Eylül 1980’den önce, “particilik” ve “ideolojik” çatışmalar, rotasından çıkmış, memleketimiz bütünü ile huzursuzluk ortamına yuvarlanmakta kalmamış, sarsıntı, bilhassa Doğu ve Güney-Doğu Anadolu’umuzda daha vahim boyutlara ulaşmıştı. Bu bölgemizin dertleri, meseleleri ve ıstırapları tehlikeli zeminlere çekilerek istismar edilmişti. Bazı kimseler ve “örgütler” korkunç tahriklerde bulunmuş, bölücü mitingler ve toplantılar yapılmış, kitaplar, broşürler, afişler, pankartlar hazırlanmış ve taşınmış, bölücü gazete ve dergiler yayınlanmış, kanlı eşkiyalık yolları denenmiş, yollar kesilmiş, evler dinamitlenmiş, insanlar öldürülmüş, “oy avcılığı” pahasına işlenmedik günah kalmamıştı. Etnik bölümlerden ve “siyasî mezhepçilikten” niceleri menfaat sağlamak istemişti. İtiraf edelim ki, 1960-1980 yılları arasında ki bu feci dönem, içtimaî ve millî hayatımızda derin yaralar açmıştır. Onun için daha fazla kurcalamak istemiyoruz. Şu anda alınmakta olan ve alınması gereken tedbirleri belirtmeye çalışalım:

- 1) Her milletin siyasî sistemini ve karakterini, o milleti tarihi, coğrafyası, iktisadî, içtimaî ve harsî yapısı tayin eder. Milletler birbirlerinin tecrübelerinden faydalanmakla bir-

likte, bir diğerinin Anayasa’sını ve sistemini kopya edemezler. Çünkü anayasaların “millî” karakteri ihmal edilemez.

- 2) Tarihten öğreniyoruz ki, Türk Milleti, daima, “merkezî otoritenin” güçlü olmasını ister. Vâkıalar göstermiştir ki, Türkiye’imizde merkezi otorite zayıfladıkça, ülkenin idaresi zorlaşmıştır. Türk tarihini ciddiyetle inceleyenler, bu tezimize hak vereceklerdir. Türk Milleti, bir taraftan geniş hürriyet zemini açarak ferdî dehaya ve şahsiyetlere imkân hazırlayıp diğer taraftan “Ordu-Millet” karakterini korudukça çok güçlü devletler kurmuştur.
- 3) Türkiye’de siyasî mezhep çatışmalarını, bölgeciliği ve sınıf kavgalarını körükleyici bir particilik anlayışına asla izin verilmemelidir. 1983 Anayasasının parlamenter demokrasiyi “kitle partileri” üzerine kurmak istemesi, bu açıdan önemli bir gelişme olmuştur. Yani devlet de, hükûmetler de herhangi bir sınıf ve zümreye mal edilmemeli, her iki müessese de “millî olmak” üzere karakterini korumalıdır. Bütün tarih boyunca, mezhep ve sınıf kavgaları yapan Batılı cemiyetlerin “particilik” ve “demokrasi” anlayışı ile Türk-İslâm kültür ve medeniyetinden doğan “cumhuriyet” anlayışı, elbette çok farklı olacaktır. Her milletin idare şeklini, onun tarihi, kültürü, içtimaî yapısı ve “millî iradesi” tayin eder.
- 4) Öte yandan, İslâm dini kesin olarak “dinde partilere ayrılmayı” yasaklamıştır. Mukaddes kitabımız Kur’ân-ı Kerîm’de, Yüce Allah, Şanlı Peygamberimize şöyle buyurur: **“Dinlerini bölük bölük edip fırka fırka olanlarla senin hiçbir alâkan yoktur.”** (Bkz. En-Necm Sûresi, âyet: 25). Yani, din, birleştirici ve bütünleştirici fonksiyonu-

nu korumalı, hiçbir siyasî çatışmaya, kavgaya ve menfaate âlet edilmemelidir. Dini, kendi küçük ve hasis menfaatlerine âlet edenler, her şeyden önce dine zarar verirler. Unutmamak gerekir ki, İslâm dini, millî birliğimizin en muhteşem kaynaklarından biridir ve böylece kalmalıdır.

- 5) Doğu ve Güney-Doğu Anadolu’umuzda içtimaî, iktisadî, harsî gelişmelere paralel olarak “aşiret düzeni” değişmekte, cemiyet, daha büyük bütünleşmelere doğru yol almaktadır. İdare, bu gelişmeyi dikkatle takip etmeli, sağlıklı bir şehirleşmenin ve teşkilâtlanmanın yanında, iyi planlanmış bir Türk-İslâm kültür ve medeniyet hamlesine bağlı eğitim programları ile millî bütünlüğümüzü pekiştirici tedbirler almalıdır.
- 6) Israrla tekrarlayalım, Doğu ve Güney-Doğu Anadolu’umuzda tecrübeli, ehliyetli ve başarılı bir idareciler kadrosu oluşturulmalıdır.

8. Milletlerarası çatışmalar karşısında siyasî bütünleşme çareleri:

Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'muz'un stratejik konumuna, jeopolitik önemine, bu bölgemiz üzerinde oynanan oyunlara ve muhtelif emperyalist güçlerin siyasî emellerine daha önceki sayfalarımızda yeterince temas etmiştik. Elbette, onları, burada tekrarlıyacak değiliz.

Kısaca belirtirsek, düşmanlarımız, Orta-Doğu'da kalkınmış, sanayileşmesini tamamlamış, millî bütünlüğü ve birliğini pekiştirmiş şahsiyetli ve güçlü bir Türkiye Devleti istememektedirler. Onun için, Türk Devleti'ni parçalamayı, güçsüz düşürmeyi hedef alan her faaliyeti, ya bizzat organize etmekte veya desteklemektedirler. Çünkü, onlar biliyorlar ki, Türk Devleti güçlenir ve Türk Milleti bütünleşip ayağa kalkarsa, bütün Orta-Doğu, bütün İslâm ülkeleri ve hatta bütün Türklük dünyası, tam ve yarı sömürge olmaktan kurtulacaklardır. İşte, bu sebeplerden ellerinden geleni geri koymamışlardır ve koymayacaklardır. Esasen, düşmandan merhamet beklenmez. Mücadelemizi bizzat biz yapmak ve başarıya ulaştırmak zorundayız. Böyle olunca “kara” ve “kızıl” emperyalizme karşı savaşımız, çok yönlü, çok sabır isteyen uzun ve çetin plan ve programlara bağlı olarak sürecek, âdeta bir maraton hüviyetinde cereyan edecektir.

Böyle bir mücadeleyi başarmak için, uzun süreli bir iç ve dış ihtiyacımız vardır. Türk Devleti, akıllı bir diplomasi ile mümkün merteye kendini çatışmaların dışında tutmalı, çeşitli yönlerden gelen ve gelecek olan tahriklere karşı haysiyetli ve fakat temkinli tepkiler göstermelidir. NATO ve Batı Avrupa ülkeleri ile dayanışmasını, yine haysiyetli bir biçimde sürdürmeli, asla “çantada keklik” durumuna düşmeden “Batı İttifakı” içinde güvenlik aramalıdır. Bütün komşuları ile ve bilhassa İslâm ülkeleri ile münasebetlerini, tarihî hüviyetine ve misyonuna lâayık bir biçimde yürütmeli ve buradaki iktisadî, içtimaî ve stratejik potansiyelden istifade etmelidir.

Türk Devleti, “millî eğitimini, millî savunmasının çok önemli bir kaynağı ve dayanağı” olduğunu kabul etmeli, buna göre planlamalıdır. Eğitimimiz, geniş halk kitlelerini de içine alan, verimli ve başarılı programlarla, Türk milletini, bölünmez bir bütün hâline getirmelidir. Okullar, basın yayın, radyo ve televizyon, güzel sanat faaliyetleri ile Türk Milletinin karakterine uygun spor faaliyetleri ile desteklenen bir “millî yoğrulma”yı gerçekleştiren programlara destek olmalıdırlar.

Türk çocukları ve gençleri, bütün vatan sathında, istidat ve kabiliyetlerine göre en başarılı biçimde verimli kılınmalı, onları, içtimaî, harsî, iktisadî hayatımızın ve siyasî bütünlüğümüzün başarılı birer elemanı hâline getirmelidir. Güçlü bir tarih şuuru ile çocuklarımıza, dostlarımız ve düşmanlarımız akıllıca anlatılmalı, emperyalizmin emel ve niyetleri hakkında bilgi sahibi kılınmalıdır. Genç nesiller, büyük bir idealizm ile Türk-İslâm kültür ve medeniyetini yeniden yoğurucu ve Türk-İslâm rönesansını gerçekleştiren bir ümit ve heyecana kavuşturulmalıdır.

Güçlü ve başarılı bir Türk istihbarat teşkilâtı kurularak tehlikeler ve tehditler önceden haber alınmalı; muasır savaşların gerektirdiği teşkilâta ve devrimlere, vasıta ve tekniklere kavuşturulmalı-

dır. Bu savaşlarda “aydınların”, “sanatkârların”, “fikir adamlarının”, “elit kadroların”, “teknokratların” ve “ihtisas kadrolarının” rolü çok iyi kavranmalıdır. Devletimiz, her yönü ile düşmana, düşmanın silâh ve taktikleri ile cevap verebilir duruma gelmelidir. Muasır savaşlar da tıpkı klasik savaşlar gibi, sadece “savunma” üzerine kurulamaz, bu savaşların da “taarruz” plan ve programları vardır. Ve çok akıllıca hazırlanmalıdır. Ve zafer, taarruzla elde edilir.

Türk Ordusu, muasır gelişmelere paralel olarak en iyi biçimde organize olmalıdır en modern silâh ve teçhizata sahip kılınmalı, bunları, bizzat yapar duruma gelmelidir. Kanaatimizce, nükleer silâh ve sanayide artık gerekli hamleyi gerçekleştirmelidir.

Öte yandan, uzun vadeli planlar ve programlar yapan, şuurlu bir “hariciye” kurulmalı, Türk’ün dünü, bugünü veya yarını ile çeşitli açılardan hedefleri, en iyi şekilde billûrlaştırılmalıdır.

NETİCE:

Netice olarak belirtelim ki, Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'muz, Türk Devleti'nin ayrılmaz bir parçasıdır. Ancak, bilinmelidir ki, bu bölgemizi rahatsız eden ve millî bütünlüğümüzü tehdit altında tutan “menfî âmilleri” de vardır. Biz, bu âmilleri, artık tek tek tanıyor, doğurdukları ve doğuracakları tehlikeleri yakinen biliyoruz.

Onun için özetle diyoruz ki, devletimize ve milletimize düşen en önemli vazife şudur: 1. Tarihî bütünleşmeyi, 2. Harsî bütünleşmeyi, 3. İctimaî bütünleşmeyi, 4.Coğrafî bütünleşmeyi, 5. İktisadî bütünleşmeyi, 6. Ruhî bütünleşmeyi, 7. İdarî bütünleşmeyi ve 8.Siyasî bütünleşmeyi sağlamak ve bu bütünleştirmeleri zorlaştıran ve engelleyen âmilleri bertaraf etmek, etkisiz kılmak veya zararlarını en aza indirmek; bütün vatanımızla birlikte Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'muzu “çok faktörlü” yoğruluşa tabi tutmak... Ve bütün bu işler için kısa ve uzun vâdeli planlar hazırlamak...

Kaynaklar

ARVAS, İbrahim, *Tarihî Hakikatler*, Ankara 1964.

ERÖZ, Mehmet, *Doğu Anadolu'nun Türklüğü*, İstanbul 1975.

GÜLENSOY, Tuncer, *Kürmanci ve Zaza Türkçeleri Üzerine Bir Araştırma-İnceleme Ve Sözlük*, Ankara 1983.

KODAMAN, Bayram, *Sultan II.Abdülhamid'in Doğu Anadolu Politikası*, İstanbul 1983.

KIRZIOĞLU, M. Fahrettin, *Kürtlerin Kökü*, Ankara 1963.

ORKUN , Hüseyin Namık, *Türk Tarihi*, Ankara 1946.

SEKBAN, M. Şükrü, *Kürt Meselesi*, Ankara 1979.

YAVUZ, Edip, *Doğu Anadolu'da Dil-Onomastik İlişkileri Üzerine Bir Deneme*, Ankara 1983.